

IN MEMORIAM

Prof. Dr. Christa Theiner

(1929 – 2025)

Az egykori Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola (BGGYTF) tiszteletbeli főiskolai tanára volt *Prof. Dr. Christa Theiner*.

1. kép. Christa Theiner (1987. 03. 20., Berlin, Palast Hotel, konferencia-terem)

Ezt a címet a berlini Humboldt Egyetem professzorának a Főiskola kezdeményezésére az akkori Művelődési Minisztériumot vezető miniszter adományozta. Az ünnepélyes átadásra 1989. május 17-én került sor Budapesten, a Főiskola tanácstermében (VII. ker. Bethlen Gábor tér 2.).

2. kép. (balról jobbra) Karlheinz Siek, Mesterházi Zsuzsa, Christa Theiner, Illyés Sándor, Gordosné Szabó Anna (1989. 05. 17., Budapest, BGGYTF, tanácsterem).

A cím adományozásának indoklása hosszú történetről szól. Christa Theiner Csehszlovákiában született, Prágában járt elemi és középiskolába. A II. világháború után családjával együtt kitelepítették Németországba (1946). Altenburgban érettségizett (1949), és ugyanitt előbb tanítói, majd történelemszakos tanári diplomát szerzett. Többéves tanári munkája közben érdeklődése a beszédfejlődésükben sérült gyer-

mekek nevelése felé fordult. Közreműködött egy logopédiai iskola (Sprachheilschule) létrehozásában. Ez irányú szakmai tanulmányait a Humboldt Egyetem Pedagógiai Fakultásán (Institut für Sonderschulwesen) folytatta, és „beszéd- és hangképzésben sérültek tanára” diplomát szerzett (1963). Ezt követően egy berlini beszédterápiás ambulancián kezdett dolgozni. Már egyetemi tanulmányai alatt bekapcsolódott abba a kutatómunkába, melynek eredményeit a dyslaliás gyermekek fonematikus differenciáló képességének vizsgálatát bemutató disszertációjában foglalta össze. Ennek alapján kapta meg az egyetemi doktori címet (1967). Az általa kidolgozott diagnosztikus, illetve fejlesztő eljárást sok éven át számos intézményben használták. Másik kutatási területén – a gégeműtét utáni beszédképesség fejlesztése – publikált eredménye széleskörű elismertséget jelentett számára.¹ Ennek köszönhetően a Humboldt Egyetem Rehabilitációs-pedagógiai és Kommunikációtudományi Szekciójában docensi kinevezéssel alkalmazták (1970). Oktató és tudományos munkásságának fő területe a későbbi évtizedekben az *összehasonlító rehabilitációs pedagógia* lett.

Elmélyült érdeklődéssel kutatta egykori szocialista országokban a fogyatékos gyermekek nevelésének és szociális ellátásának helyzetét; erről egy jelentős, több kiadást megért, összehasonlító rehabilitációs pedagógiai művet publikált szerzőtársaival együtt (1977).² Ebben a kötetben mintegy húsz oldalas fejezet foglalkozik a magyar gyógypedagógia elméleti és gyakorlati kérdéseivel, számos korabeli magyar szerző publikációi alapján. A magyar szakirodalmi források megismerése mellett sor került Budapesten személyes kapcsolatok felvételére és helyszíni tapasztalatszerzésre is. Dr. Christa Theiner ezt követően szerezte meg további tudományos fokozatát és kapta meg egyetemi professzori kinevezését. Munkatársaival együtt tudományos munkájuk elismeréseként a Humboldt-érem arany fokozata kitüntetésben részesültek (1979).

Ezekkel a tudományos eredményekkel összefüggésben jött létre az a nemzetközi kutatócsoport hat ország (Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, NDK, Szovjetunió) szakembereinek részvételével, melynek sok éven át tartó munkáját (1975-1990) a Humboldt Egyetem fent említett Szekciójának igazgatója, Prof. Dr. Klaus-Peter Becker koordinálta, és amelynek szakmai irányításában Prof. Dr. Christa Theiner meghatározó szerepet kapott. Az együttműködés keretében készült el a mintegy kétezer oldalas *A fogyatékos személyekkel foglalkozó pedagógia összehasonlító enciklopédiája* (1989) című kézirat.³ Professzor asszony a magyar kutatócsoporttal (BGGYTF, Gordosné dr. Szabó Anna és munkatársai) folyamatos kapcsolatban állt. Évente több alkalommal 4-5 napos közös munkára került sor Berlinben vagy Budapesten. A magyar nyelven megírt és németre fordított szócikkeket részletesen megvizsgáltuk tartalmi, formai és nyelvhelyességi szempontból; ezt követte az egyes országok anyagainak összehasonlító elemzése. Ennek köszönhetően számos emlékmemória halmozódott fel Christa Theinerről. Egyik korábbi írásomban így fogalmaztam róla:

„Míg írom ezeket a sorokat, éppen Budapesten tartózkodik Dr. Christa Theiner, a Humboldt Egyetem említett Szekciójának most nyugdíjba vonuló professzor asszonya, aki az enciklopédia magyar anyagát kidolgozó hazai kutatócsoport munkáját segítette. Főiskolánk kezdeményezésére a Művelődési Minisztérium tiszteletbeli főiskolai tanári címet adományoz neki a mai napon, munkája elismerésül. Szívből gratulálunk! Köszönet illeti ezen felül azért is, mert a szoros

¹ Theiner, C. (2009). Untersuchungen von Laryngektomierten hinsichtlich der Entwicklung ihrer postoperativen Sprechfertigkeit. *Folia Phoniatrica et Logopaedica*, 19(3), 183–191. <https://doi.org/10.1159/000263143>

² Theiner, C., Künne, E. & Becker, K.-P. (1977). *Zur Theorie und Praxis der Erziehung und Bildung Geschädigter in sozialistischen Ländern*. VEB Verlag Volk und Gesundheit.

³ Becker, K.-P. (Hrsg.) (1989/1990). *Vergleichendes Fach-Wörterbuch der Pädagogik von Personen mit biopsychosozialen Beeinträchtigungen in der UdSSR, in Ungarn, Polen, DDR, Bulgarien, USA und Tschechoslowakei, ein Zeitdokument*. Datenbank/CD Rom. Zugriff: Hochschule Zittau/Görlitz oder DigiBib.net oder HIBS.

együttműködés nyolkeves szuperintenzív nyelvkurzust jelentett számomra. Fogalmakat definiálni németül – nem gyerek-játék. „Na, liebe Zsuzsika, das war first class!” – mondaná. Mesteriskolát nyithatna alaposságból, lelkiismeretességből, slágfertőzöttségből, fanyar humorból. Barátok lettünk.”⁴

Prof. Dr. Christa Theiner 60. születésnapja és nyugdíjba vonulása alkalmából a Humboldt Egyetemen munkatársai ünnepélyes konferenciát rendeztek (1989. február 23.). Ez alkalomból az Egyetem rektora mellett laudációt mondott Prof. Dr. Klaus-Peter Becker úr, a Szekció igazgatója, melyben kirajzolódott a szakmai eredményekben és az ehhez szükséges személyes adottságokban különösen gazdag jubiláns életútja.⁵ A tudományos programban elhangzott Gordosné dr. Szabó Anna előadása is, ebben bemutatta az összehasonlító gyógypedagógia magyarországi kialakulását.⁶ Ezt követően vezettük be a hazai gyógypedagógus-képzésben az *Összehasonlító gyógypedagógia* tantárgyat (1994), majd évekkel később megjelent a *Gyógypedagógiai lexikon*.⁷

A közös munka befejezése után is mind ez évig kapcsolatban maradtam Christa Theinerrel, leveleket váltottunk, telefonon beszélünk, néha személyesen is találkoztunk. Szerettünk a pesti belvárosban és a budai várnegyedben sétálni, kávézni, vagy Berlinben koncertekre járni. Most eljött a búcsú ideje, 96 évet töltött ebben a közép-európai földi életben. Személyiségének, tudásának hatása belefonódott a hazai gyógypedagógia szövetébe. Köszönet érte!

Mesterházi Zsuzsa

⁴ Mesterházi Zs. (1989). *Berlinben jártam, ködöt találtam... (úti beszámoló)*. Prizma, 1989/Tavaszi (a BGGYTF Hallgatói Önkormányzat lapja).

⁵ Becker, K.-P. (1989). *Laudatio*. (Manuskript, S. 6), Humboldt Universität zu Berlin.

⁶ Gordosné Szabó A. (1989). Összehasonlító gyógypedagógia Magyarországon. *Gyógypedagógiai Szemle*, 17(2). 99–103.

⁷ Mesterházi Zs. (szerk.) (2001). *Gyógypedagógiai lexikon*. ELTE BGGYK.